

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON

SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE
ZA PERIOD 2022. – 2024. GODINE

Zenica, juni 2021. godine

DIO PRVI - UVOD

Jedan od koraka u procesu pripreme Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu, a u skladu sa Zakonom o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“ broj: 102/13, 9/14-isp., 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19 i 99/19), predstavlja dokument Smjernice ekonomske i fiskalne politike, koji sadrži preliminarnu projekciju prihoda i rashoda za pripremu Budžeta fiskalne 2022. godine.

Ovaj dokument ima za cilj da poboljša koordinaciju između Vlade Zeničko-dobojskog kantona, općina, grada i izvanbudžetskih fondova, na pripremi Budžeta za 2022. godinu, kao i da osigura okvir planiranja rashoda.

Smjernice pokrivaju slijedeće oblasti:

- makroekonomske pretpostavke i prognoze,
- politike prihoda,
- politike rashoda.

Dokumentacionu osnovu za izradu Smjernica ekonomske i fiskalne politike Zeničko-dobojskog kantona za period 2022.-2024. godine predstavljaju Makroekonomske projekcije za 2022.-2024. godinu, koje je izradila Direkcija za ekonomsko planiranje pri Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine i preliminarne projekcije prihoda dostavljene od strane Federalnog ministarstva finansija.

DIO DRUGI – MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

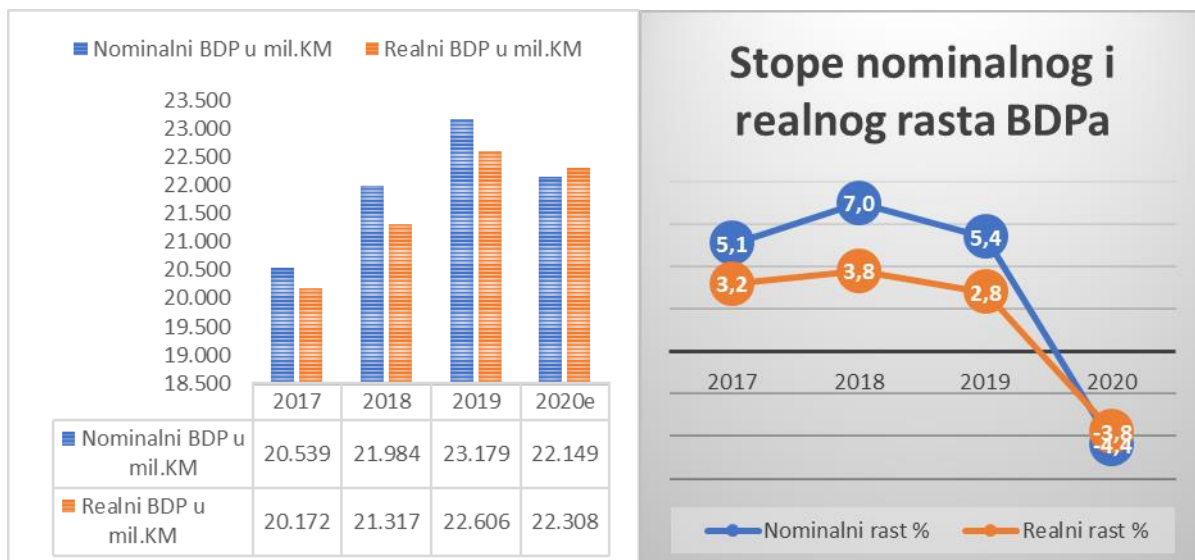
POGLAVLJE I. SREDNJOROČNE MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

Makroekonomski pokazatelji na nivou Bosne i Hercegovine dati su u slijedećem pregledu:

Tabela 1. Makroekonomski pokazatelji za period 2022.-2024. godine

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Nominalni BDP u mil KM	35.892	34.553	35.613	37.274	38.949	41.088
Nominalni rast u %	4,8	-3,7	3,1	4,7	4,5	5,5
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,8	100,4	100,7	101,5	101,2	101,8
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	35.240	34.431	35.363	36.711	38.487	40.356
Realni rast u %	2,9	-4,1	2,3	3,1	3,3	3,6
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	0,6	-1	0,7	1	1,1	1,2
Potrošnja u mil KM	33.334	32.636	33.508	34.686	35.935	37.584
Realni rast u %	2,3	-1,8	1,8	1,7	1,8	2,0
Vladina potrošnja u mil KM	6.862	7.061	7.202	7.433	7.656	7.870
Realni rast u %	0,9	2,5	1,3	0,7	0,5	0,3
Privatna potrošnja u mil KM	26.471	25.575	26.306	27.253	28.279	29.713
Realni rast u %	2,6	-2,9	2,0	2,0	2,2	2,4
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	6.994	6.112	6.351	6.972	7.609	8.443
Realni rast u %	5,8	-10,8	2,7	8,7	7,7	9,0
Vladine investicije u mil KM	929	836	859	969	1.077	1.239
Realni rast u %	4,1	-8,3	1,2	10,8	9,0	11,7
Privatne investicije u mil KM	6.064	5.276	5.492	6.003	6.531	7.204
Realni rast u %	6,1	-11,2	3,0	8,3	7,5	8,6
Uvoz u mil KM	19.482	16.622	17.421	18.627	20.143	21.958
Nominalni rast u %	1,7	-14,7	4,8	6,9	8,1	9,0
Realni rast u %	1,3	-11,4	3,0	4,5	5,1	5,3
Izvoz u mil KM	14.286	11.647	12.386	13.459	14.716	16.175
Nominalni rast u %	0,5	-18,5	6,3	8,7	9,3	9,9
Realni rast u %	0,4	-16,5	4,7	6,0	7,1	7,4
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	18,5	15,8	15,9	16,5	17,0	17,6
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.087	-1.090	-1.332	-1.457	-1.764	-2.075
Rast u %	-1,2	29,3	3,5	7,4	13,4	15,2
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-3,1	-4,1	-4,2	-4,3	-4,6	-5,1

Izvor podataka: Direkcija za ekonomsko planiranje, mart 2021. godine

U 2020. godini, usljed svjetske krize izazvane pandemijom, došlo je do pada ekonomskih aktivnosti što se negativno odrazilo na rast BDP-a na svim nivoima, tj na globalnom i evropskom nivou, te u euro zoni. Takva negativna dešavanja u svijetu i u bliskom okruženju su imale negativan utjecaj na aktivnosti i ekonomiju Bosne i Hercegovine, te je poslije ekspanzije privrednog rasta posljednjih godina, došlo da pada BDP-a Bosne i Hercegovine u 2020. godini.

Prema prvim procjenama za 4 kvartala 2020. godine Bosna i Hercegovina je ostvarila realni pad ekonomije od 4,5% u odnosu na prethodnu godinu¹. Pad ekonomskih aktivnosti kod glavnih vanjskotrgovinskih partnera utjecao je na pad vanjskotrgovinske razmjene, kao i na pad glavnih odrednica ekonomskog rasta tj. investicija i potrošnje usljed smanjenja raspoloživog dohotka građana, odnosno pad ekonomskih aktivnosti općenito.

U periodu od 2017-2019. godine BDP-a Federacije Bosne i Hercegovine bilježio je konstantan rast po prosječnoj stopi od 3,2%, dok u 2020. godini usljed krize dolazi do pada aktivnosti u svim oblastima što je rezultiralo padom BDP-a.

Za četiri kvartala 2020. godine, prema prvim procjenama Federalnog zavoda za statistiku², BDP Federacije Bosne i Hercegovine iznosi 22.308.425.000 KM i realno je manji za 3,8% u odnosu na prethodnu godinu. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine, u 2020. godini zabilježen je rast BDP-a samo u prvom kvartalu od 1,6%, dok je u ostala tri kvartala zabilježen pad od 9,7%, 3,9% i 2,5% (stope realnog rasta).

Grafikoni prikazuju apsolutne iznose nominalnog i realnog BDP-a Federacije Bosne i Hercegovine i stope rasta istih za prethodni trogodišnji period, kao i procijenjene stope rasta BDP-a Federacije Bosne i Hercegovine za 2020. godinu.

Posmatrano po područjima klasifikacije djelatnosti, za 2020. godinu u odnosu na prethodnu godinu, procijenjeni najveći realni pad bruto dodane vrijednosti ostvaren je u trgovini, prijevozu i uslužnim djelatnostima, umjetnosti i zabavi te prerađivačkoj industriji, dok je značajniji rast ostvaren samo u poljoprivredi i građevinarstvu.

Strukturni problemi u industriji, koji su doveli do pada obima proizvodnje u 2019. godini od 2,7% u odnosu na prethodnu godinu, su usljed krize produbljeni te je zabilježen još veći pad proizvodnje u 2020. godini. Obim industrijske proizvodnje za period I-XII 2020. godine u odnosu na isti period prethodne godine smanjio se za 5,9%, usljed pada u svim oblastima, od čega je najveći pad zabilježen kod proizvodnje trajnih proizvoda za široku

¹ BHAS: Bruto domaći proizvod, rashodni pristup, tromjesečni podaci, od 31.03.2021. god. (prema lančano povezanim vrijednostima u cijenama 2015)

² FZS: Bruto domaći proizvod, rashodni pristup, tromjesečni podaci, od 31.03.2021. god.

potrošnju od 20,9%. Obim proizvodnje prerađivačke industrije smanjio se za 6,6%, a najveće smanjenje je ostvareno u oblasti proizvodnje duhanskih proizvoda, proizvodnje motornih vozila i prikolica, te proizvodnji namještaja i baznih metala³.

Pokrivenost uvoza izvozom u 2020. godini se povećala u odnosu na 2019. godinu za 3,5 postotnih poena usljed većeg smanjenja uvoza od 15,7%, te smanjenja izvoza od 9,8%.

U strukturi vanjskotrgovinske razmjene u 2020. godini najveći udio čine industrijski materijali, proizvodi za široku potrošnju i kapitalni proizvodi (prema međunarodnoj klasifikaciji ekonomske namjene). Najveći vanjskotrgovinski partneri su zemlje EU, dok se najviše roba i usluga se izvozilo u Njemačku, Hrvatsku, Austriju i Srbiju, a najviše se uvozilo iz Njemačke, Italije, Hrvatske i Kine⁴.

Za 2021. godinu projicira se izlazak iz krize, odnosno oporavak i rast ekonomije na svim nivoima, tj. na globalnom, europskom nivou pa i na nivou Bosne i Hercegovine, usljed stabilizacije u oblasti zdravstvenog sektora u pogledu pandemije.

Međunarodni monetarni fond je u aprilu 2021. godine projicirao rast svjetske ekonomije za 6% u 2021. godini, a u periodu 2022.-2024. godine sporiji rast po prosječnoj stopi 3,6%, te rast ekonomije Bosne i Hercegovine od 3,5% (World economic outlook, april 2021). Rast ekonomije Bosne i Hercegovine za period 2021.-2022. godinu projicira i Svjetska banka i to 2,8% i 3,5%⁵. Direkcija za ekonomsko planiranje projicirala je realni rast ekonomije Bosne i Hercegovine u 2021. godini od 2,3%, te u periodu 2022.-2024. rast po prosječnoj stopi od 3,3%.

U drugoj polovini 2021. godine se projicira stabilizacija industrijske proizvodnje, a u narednom srednjoročnom periodu i povećanje obima proizvodnje na koji će najveći utjecaj imati kao i do sada aktivnosti i stabilizacija okruženja, ali i unaprijeđenje u oblasti industrije u zemlji putem provođenja reformi koje bi trebale unaprijediti konkurentnost BiH industrijskih proizvoda.

Očekuje se da će stabilizacija okruženja imati pozitivan utjecaj na stagnaciju vanjskotrgovinskog bilansa putem rasta izvozne tražnje, te da će u periodu od 2021.-2024. godine izvoz realno rasti od 4,7% do 7,4%. U istom periodu se projicira niži realni rast uvoza od 3%-5,3% usljed rasta ukupnih ekonomskih aktivnosti u zemlji i rasta potrošnje, i to posebno privatne potrošnje te investicija. Kratkoročni objavljeni podaci za prvi kvartal 2021. godine ukazuju na veći rast izvoza od 16,6% u odnosu na isti period prethodne godine, te sporiji rast uvoza od 2,7%. Najveći vanskotrgovinski bilans u navedenom periodu ostvaren je sa zemljama EU⁶.

Poslije deflacije od 1% u 2020. godini, u narednom periodu očekuje se postepeni rast cijena koji će zavisiti od kretanja cijena nafte na svjetskom tržištu, te cijene hrane, akciza na pojedine proizvode i cijena komunalija na domaćem tržištu.

U periodu 2022.-2024. godine na tržištu rada projicira se poboljšanje usljed pozitivnih ekonomskih aktivnosti u okruženju i u zemlji. Na rast broja zaposlenih će prvenstveno utjecati oporavak oblasti koje su u pandemiji imale najveći gubitak zaposlenih kao što su industrija, trgovina, hotelijerstvo i ugostiteljstvo (projicira se rast zaposlenosti od 1%-1,5% u periodu 2022.-2024. godine⁷).

³ FZS: Mjesečni statistički pregled FBiH 02/ 2021. god, od 03. marta 2021. g.

⁴ FZS: Mjesečni statistički pregled FBiH 02/ 2021. god, od 03. marta 2021. g

⁵ Svjetska banka: Zapadni Balkan, Redovni ekonomski izvještaj br. 19, proljeće 2021

⁶ BHAS: Statistika robne razmjene BiH s inostranstvom, siječanj-ožujak 2021., br.3, od 20. aprila 2021.god.

⁷ DEP: Makroekonomske projekcije, mart 2021.god.

A. Industrijska proizvodnja, uvoz-izvoz, inflacija

Zvanično objavljeni podaci obima industrije u Federaciji Bosne i Hercegovine za prvi kvartal 2021. godine ukazuju na postepeni oporavak ove oblasti od 5,9% (izračunati iz kalendarski prilagođenih indeksa obima industrijske proizvodnje). Nakon prvog mjeseca u kojem je zabilježen pad od 0,5% u odnosu na isti mjesec prethodne godine, u drugom mjesecu počinje oporavak industrije od 1,7%, te značajni rast od 17,1% u trećem mjesecu. U trećem mjesecu ostvaren je rast u svim oblastima proizvodnje, a posebno u proizvodnji kapitalnih i trajnih proizvoda za široku potrošnju, te intermedijarnih proizvoda. Značajno je napomenuti da je u istom mjesecu obim prerađivačke industrije zabilježio rast od 19,1%.⁸

U vanjskotrgovinskoj oblasti, iako je ostvaren rast izvoza i uvoza, dolazi do pogoršanja situacije na što ukazuje povećanje trgovinskog deficita. Trgovinski deficit Federacije Bosne i Hercegovine za mart 2021. godine veći je u odnosu na prethodni mjesec za 146.418.000 KM i iznosi 479.202.000 KM. U prvom kvartalu 2021. godine izvoz je prosječno rastao svaki mjesec za 6,61%, a uvoz je prosječno rastao za 6,63%.

Procenat pokrivenosti uvoza izvozom u martu 2021. godine je 61,3% što je za 6,1% manje u odnosu na prethodni mjesec kada je pokrivenost iznosila 67,4%. Najveća vrijednost izvoza i uvoza ostvarena je u oblasti prerađivačke industrije (85,9% od ukupnog izvoza, 92,1% od ukupnog uvoza)⁹.

Potrošačke cijene u martu 2021. godine u odnosu na prethodni mjesec, u prosjeku su veće za 0,8%, od kojih je najveći rast ostvaren kod cijena odjeće, obuće, prijevoza, hrane i bezalkoholnih pića. Istovremeno, cijene su manje za 0,3% u odnosu na mart prethodne godine usljed pada cijena bezalkoholnih pića, odjeće i obuće, te komunalija i prijevoza.¹⁰ Na cijene hrane i osnovnih životnih namjernica utjecala je kontrola rasta cijena od strane Vlade Federacije BiH putem ograničenja marže na ove proizvode kako bi se ublažile posljedice krize za najosjetljivije kategorije stanovništva¹¹.

Projicira se povećanje obima proizvodnje usljed veće izvozne tražnje uzrokovane pozitivnim ekonomskim kretanjima u okruženju, te usljed rješavanja internih strukturnih problema u industriji.

Poboljšanje u oblasti proizvodnje će pozitivno utjecati na zaposlenost i raspoloživi dohodak stanovništva, a u konačnici na povećanja privatne potrošnje, jednog od glavnih unutarnjih faktora rasta ekonomije, na koje će dodatno utjecati i rast doznaka iz inostranstva podstaknut rastom ekonomija okruženja. S druge strane, očekuje se stabilizacija javnih financija odnosno ograničen rast javne potrošnje poduzimanjem mjera fiskalne konsolidacije na smanjenju javnih rashoda i povećanju javnih prihoda.

Provođenjem fiskalne konsolidacije, te efikasnim provođenjem strukturnih reformi, posebno unaprijeđenjem poslovnog ambijenta u zemlji, nastojati će se povećati obim investicija kao drugog ključnog domaćeg faktora rasta ekonomije. Nastavak započetih i poduzimanje novih investicija će imati pozitivan utjecaj na standard stanovništva odnosno pozitivan utjecaj na zaposlenost i raspoloživi dohodak stanovništva.

Na rast cijena najveći utjecaj ima cijena nafte za koju se projicira blago smanjenje u 2022. godina, a u narednom periodu se očekuje stabilizacija istih. Od unutrašnjih faktora, cijene će zavisti od rasta cijena hrane, komunalija i akciza na pojedine proizvode.

⁸ FZS: Indeks prometa industrije, mart 2020. Prvi rezultati, broj:9.3., od 27.04.2020.god.

⁹ FZS: Robna razmjena sa inostranstvom, br.16.1.3., od 20.04.2021.god.

¹⁰ FZS: Indeksi potrošačkih cijena mart 2020. godine, br.7.1.3., od 20.4.2021. god.

¹¹ 261. sjednica Vlade Federacije BiH, od 01.aprila 2021.godine

B. Tržište rada

U februaru 2021. godine u odnosu na prethodni mjesec zabilježeno je blago poboljšanje na tržištu rada koje se ogleda u povećanju broja zaposlenih za 0,3% i smanjenju broja nezaposlenih osoba za 1,0%. Ukupan broj zaposlenih osoba u februaru je iznosio je 517693, a nezaposlenih 321688.

Stopa registrovane nezaposlenosti u drugom mjesecu iznosila je 38,3, a za žene 46,2.¹²

Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenom za februar 2021. godine iznosi 951 KM i niža je u odnosu na prethodni mjesec nominalno za 2,4% a realno za 2,8%, dok je u odnosu isti mjesec prethodne godine viša nominalno za 1,8%, a realno za 3,1%.

Najveće smanjenje prosječnih plaća u odnosu na prethodni mjesec zabilježeno je u djelatnosti vađenje ruda i kamena i u djelatnosti proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija. Najveće povećanje prosječnih neto plaća uz istovremeni rast broja zaposlenih, zabilježeno je u oblasti ostale uslužne djelatnosti. Rast neto plaća zabilježen je i u djelatnosti prijevoza i skladištenja.¹³

POGLAVLJE II. SREDNJOROČNA FISKALNA PROGNOZA

Indirektni porezi

Raspodjela prihoda za kantone i općine pojedinačno za 2021. godinu i period 2022. - 2024. godina urađena je u skladu s metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15) i prema primjenjivanim koeficijentima raspodjele za 2021. Godinu utvrđenim Uputstvom o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2021. godinu („Službene novine Federacije BiH”, broj: 86/20).

Prihodi od indirektnih poreza

Zakonom o pripadnost javnih prihoda u Federaciji BiH (“Službene novine Federacije BiH” broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15) je detaljno regulisana raspodjela prihoda od indirektnih poreza između Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i direkcija za ceste.

Pojedinačno učešće kantona u raspodjeli prihoda iz člana 6. ovog Zakona vrši se na osnovu formule koja se temelji na sljedećim omjerima: 57% na osnovu broja stanovnika u kantonu; 6% na osnovu površine kantona; 24% na osnovu broja učenika u osnovnom obrazovanju; 13% na osnovu broja učenika u srednjem obrazovanju.

Raspodjela prihoda od indirektnih poreza s jedinstvenog računa ukupno za Zeničko-dobojski kanton (Kanton i općine/gradovi Kantona) očekuje se u iznosu od 212,1 miliona KM u 2021. godini što predstavlja porast od 5,3% u odnosu na 2020. godinu po revidiranim projekcijama Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija (201,4 miliona KM), i 223,5 miliona u 2022. godini što predstavlja rast od 5,3% u odnosu na 2021. godinu. U dvije naredne fiskalne godine ovi iznosi su projicirani na 215,6 miliona KM u 2023. godini, te 228,5 miliona KM u 2024. godini.

¹² FZS: Zaposleni i nezaposleni, februar 2021.,br.8.2.2. od 15.4.2021. god.

¹³ FZS: Prosječna mjesečna isplaćena neto i bruto plata zaposlenih po područjima KD BiH 2010, februar 2021.,br.8.1.2. od 15.4.2021. god

U tabeli 2. dat je detaljan prikaz revidirane projekcije prihoda od indirektnih poreza Zeničko-dobojskog kantona i općina/gradova Kantona pojedinačno s Jedinstvenog računa za 2021. godinu, te revidirane projekcije prihoda za razdoblje 2022. - 2024. godinu¹⁴.

Tabela 2: Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM

VRSTA PRIHODA	PROJEKCIJA			
	2021.	2022.	2023.	2024.
1. Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinstvenog računa	212.189.725	223.530.774	215.671.945	228.523.967
1.1. Kantonalni budžet	177.823.868	187.328.140	180.742.113	191.512.645
1.2. Općinski/gradski budžeti	34.365.857	36.202.634	34.929.832	37.011.322
1.2.1. Breza	1.282.717	1.351.275	1.303.767	1.381.460
1.2.2. Doboju Jug	332.790	350.577	338.252	358.408
1.2.3. Kakanj	3.626.992	3.820.847	3.686.514	3.906.196
1.2.4. Maglaj	2.196.837	2.314.253	2.232.889	2.365.948
1.2.5. Olovo	1.015.221	1.069.482	1.031.882	1.093.372
1.2.6. Tešanj	4.252.554	4.479.843	4.322.342	4.579.913
1.2.7. Usora	537.098	565.805	545.912	578.444
1.2.8. Vareš	844.613	889.756	858.474	909.631
1.2.9. Visoko	3.382.665	3.563.461	3.438.178	3.643.061
1.2.10. Zavidovići	3.563.804	3.754.281	3.622.290	3.838.144
1.2.11. Zenica	10.470.255	11.029.866	10.642.081	11.276.249
1.2.11. Žepče	2.860.311	3.013.188	2.907.251	3.080.496

Izvor: Projekcije rađene na bazi ukupnog plana prihoda na Jedinstvenom računu, preuzetog od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za neizravno oporezivanje (OMA), mart 2021. godine.

Prihodi od direktnih poreza

Projekcije prihoda od direktnih poreza rađene su po ustaljenoj metodologiji, prateći makroekonomske pokazatelje (GDP-nominalni i realni rast GDP-a, inflacija, potrošnja, investicije), uz praćenje godišnjih i sezonskih trendova ostvarenja prihoda u prethodnim godinama i izmjena propisa koji tretiraju određene oblasti.

Kantoni u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine prikupljaju niz drugih direktnih poreza, koji uključuju porez na dobit pravnih lica i porez na dohodak, zatim prihode po osnovu kantonalnih propisa o porezima na imovinu i niz neporeznih prihoda, koji im omogućavaju da finansiraju ustavom utvrđene funkcije.

Porez na dobit

Oslabljena ekonomija, pad izvoza, turbulencije kako na domaćem tako i na tržištima značajnih međunarodnih ekonomskih partnera, u 2020. godini negativno su se odrazile na nivo naplate prihoda od poreza na dobit u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji su u poređenju sa 2019. godinom smanjeni za 8,4%.

¹⁴Raspodjela prihoda za kantone i općine/gradove pojedinačno urađena je u skladu sa metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15). Alokacija pojedinačnih iznosa svakog korisnika za 2021. godinu i period 2022-2024. godina izvršena je u skladu sa koeficijentima raspodjele iz Uputstva o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2021. godinu („Službene novine Federacije BiH”, broj: 86/20)

Prateći prvenstveno tekuće trendove u naplati, očekuje se da će u 2021. godini nivo naplate ukupnih prihoda od poreza na dobit u Federaciji Bosne i Hercegovine biti veći za 3,57% u odnosu na ostvarenje iz 2020. godine. Pretpostavljeni rast isključivo je generisan pozitivnim očekivanjima u naplati od strane obveznika, koji uplatu vrše u korist kantonalnih budžeta.

Prateći prognoze privrednog oporavka, kao i jačih investicijskih aktivnosti od 2022. godine pa nadalje, očekuje se da će ukupni prihodi od poreza na dobit u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2022.; 2023. i 2024. godini stabilno rasti po stopama: 3,45%; 4,18% i 4,34%.

Porez na dobit preduzeća, izuzev banaka i drugih finansijskih organizacija, predstavlja u cijelosti prihod kantona. Procjena Prihoda Zeničko-dobojskog kantona po osnovu ovog poreza za 2021. godinu iznosi 39,7 miliona KM,

Očekivani prihod poreza na dobit u 2022. godini iznosi 40,9 miliona KM (rast od 3,1 % u odnosu na projekciju za 2021. godinu) i 42,3 miliona KM u 2023. godini (rast od 3,3 % u odnosu na projicirani iznos za 2022. godinu).

U sljedećoj tabeli navedene su revidirane projekcije za 2021. godinu i projekcije za period 2022. - 2024. godina za Zeničko-dobojski kanton.

Tabela 3: Prihodi od poreza na dobit u KM

Vrsta prihoda	PROJEKCIJA			
	2021.	2022.	2023.	2024.
1. Porez na dobit	39.749.687	40.981.927	42.334.331	43.858.367

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva finansija

Porez na dohodak

U 2020. godini naplata prihoda od poreza na dohodak u Federaciji Bosne i Hercegovine pretrpjela je smanjenje od 0,61% u odnosu na 2019. godinu. Rast nivoa isplaćene bruto plaće u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2020. godini jednim dijelom kompenzirao je gubitke u naplati javnih prihoda proizašlih iz ostvarenog dohotka, nastale porastom nezaposlenosti, uslijed pandemije. Također, mjere Vlade Federacije Bosne i Hercegovine za subvencioniranje uplata obaveznih doprinosa ekonomski pogođenih subjekata, kao i mjere finansiranja minimalne plaće od strane većeg broja kantonalnih vlada, dijelom su uspjele zaštititi visinu i redovitost isplaćenog dohotka, što se odrazilo i na nivo naplate ovih prihoda.

Prateći tekuće trendove u naplati po svim izvorima oporezivog dohotka pojedinačno, kao i pretpostavljeni skromniji rast broja zaposlenih lica i rasta prosječne neto plaće u 2021. godini, predviđa se da će u ovoj godini ukupan nivo naplate prihoda od poreza na dohodak biti veći za 5,2% u odnosu na bazu iz 2020. godine. Dio pretpostavljenog rasta vezan je i za privremeno obustavljene uplate akontacija poreza na dohodak od samostalne djelatnosti u 2020. godini, koje su djelimično izmirene tokom prvog kvartala 2021. godine.

Nadalje, očekivane stope rasta u periodu 2022.-2024. godina, zasnovane prvenstveno na prognozama kretanja na tržištu rada, iznose: 3,58%; 4,62% i 4,71% (g/g).

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda FBiH propisano je da kantonu pripada najviše 65,54% od poreza na dohodak uplaćenog u kantonu, a jedinici lokalne samouprave najmanje 34,46% od poreza na dohodak uplaćenog u svakoj jedinici lokalne samouprave.

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda na području Zeničko-dobojskog kantona ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona" broj: 1/06, 2/06, 5/06, 7/09 i 12/13) svim

općinama/gradovima Zeničko-dobojskog kantona je ustupljen dio uplaćenog prihoda od poreza na dohodak u iznosu od 34,46%, dok je općini Žepče ustupljen u iznosu od 44,46%.

Očekivani nivo prihoda po osnovu poreza na dohodak u 2021. godini za Kanton iznosi 37 miliona KM.

U 2022. godini projiciran je ukupan iznos prihoda po osnovu poreza na dohodak od 38,4 miliona KM, što predstavlja povećanje od 3,6% u odnosu na očekivani nivo ovih prihoda u 2021. godini, porast ovih prihoda projiciran je i u narednim godinama, 4,6% u 2023. i 4,7 % u 2024. godini, a što iznosi 40,1 miliona KM u 2023., te 42,1 miliona u 2024. godini.

U slijedećoj tabeli je navedene su revidirane projekcije za 2021. godinu i projekcije za period 2022. - 2024. godina za Zeničko-dobojski kanton i općine/gradove Kantona¹⁵.

Tabela 4: Prihodi od poreza na dohodak u KM

Vrsta prihoda	PROJEKCIJA			
	2021	2022	2023	2024
1. Porez na dohodak	56.544.089	58.595.835	61.329.300	64.240.254
1.1. Kantonalni budžet	37.058.996	38.403.710	40.195.223	42.103.062
1.2. Općinski/gradski budžeti	19.485.093	20.192.125	21.134.077	22.137.192

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Ostali porezi

Obuhvataju sve ostale poreze koji se naplaćuju po kantonalnim propisima nakon implementacije Zakona o porezu na dohodak, a čine ih:

- Porez na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza),
- Porez na imovinu,
- Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obaveze po osnovu poreza na promet dobara i usluga),
- Ostali porezi.

Neporezni prihodi

Neporezni prihodi kantona uključuju:

- Prihode od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihode od pozitivnih kursnih razlika (uključujući i vlastite prihode budžetskih korisnika),
- Naknade i takse i prihodi od pružanja javnih usluga,
- Novčane kazne (neporezne prirode).

¹⁵ Projicirani iznosi za budžete jedinica lokalne samouprave iskazani na osnovu minimalnog udjela, propisanog Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15). Kanton u skladu sa svojim propisima može vršiti raspodjelu većeg iznosa.

POGLAVLJE III. POLITIKA PRIHODA I RASHODA ZA ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON

U tabeli 5. navedeni su prihodi planirani Budžetom Zeničko-dobojskog kantona za 2021.godinu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj: 7/21), te revidirane projekcije prihoda za Budžet Zeničko-dobojskog kantona za period 2022. - 2024. godine.

Tabela 5. Projicirani ukupni prihodi Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za period 2022. - 2024. godine

	Prihodi	Ostvareno 2020.	Plan Budžeta 2021.	Projekcija 2022.	Projekcija 2023.	Projekcija 2024.
I	POREZI	243.151	237.592	266.749	263.309	277.013
1	Indirektni porezi sa Jedinственog računa	177.275	172.832	187.328	180.742	191.512
2	Porez na dohodak	34.145	34.645	38.403	40.195	42.103
3	Porez na dobit	31.696	30.079	40.981	42.334	43.358
4	Porezi građana	29	35	36	37	39
5	Ostali porezi	6	1	1	1	1
II	NAKNADE I TAKSE	6.130	6.307	6.503	6.717	6.959
1	Naknade i takse	6.130	6.307	6.503	6.717	6.959
III	NOVČANE KAZNE	7.058	2.453	2.529	2.613	2.707
1	Novčane kazne	6.747	2.453	2.529	2.613	2.707
2	Ostali prihodi	311	0	0	0	0
IV	OSTALI NEPORESKI PRIHODI	29.369	52.829	54.467	56.264	58.290
	Ostali neporeski prihodi	29.369	52.829	54.467	56.264	58.290
V	FINANSIRANJE I TRANSFERI	35.006	68.085	70.196	72.512	75.123
1	TRANSFRI	35.006	68.085	70.196	72.512	75.123
2	Finansiranje i privatizacija, prodaja imovine	0	0	0	0	0
VI	KAPITALNI PRIMICI	12.100	34.000	15.000	18.000	13.000
	UKUPNO (I+II+III+IV+V+VI)	332.814	401.266	415.443	419.415	433.090

U tabeli 6. navedeni su rashodi planirani Budžetom Zeničko-dobojskog kantona za 2021.godinu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj: 7/21), te revidirane projekcije rashoda za Budžet Zeničko-dobojskog kantona za period 2022. - 2024. godine.

Tabela 6. Projicirani ukupni rashodi Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za period 2022.-2024. godine

Rashodi	Ostvareno 2020.	Plan Budžeta 2021.	Projekcije		
			2022.	2023.	2024.
UKUPNO PLAĆE	203.153	217.924	224.680	232.094	240.449
Bruto plaće i doprinosi	178.360	193.522	199.521	206.105	213.525
Naknade troškova zaposlenih	24.793	24.402	25.158	25.989	26.924
MATERIJALNI TROŠKOVI	34.725	45.052	46.449	47.981	49.709
TEKUĆI TRANSFERI	84.334	84.469	87.088	89.961	93.200
Subvencije	8.129	12.080	12.454	12.865	13.329

Transferi pojedincima	43.471	20.716	21.358	22.063	22.857
Transferi drugim nivoima vlasti	14.383	34.653	35.727	36.906	38.235
Ostali tekući transferi	18.351	17.020	17.548	18.127	18.779
Kapitalni grantovi	8.880	15.298	15.772	16.293	16.879
Otplate kamate	2.648	2.900	2.990	3.089	3.200
Nabavka stalnih sredstava	9.685	14.364	14.809	15.298	15.849
Otplata duga	19.434	21.000	21.000	12.000	10.000
Pozajmice	0	0	0	0	0
Ostalo	0	50	52	53	55
UKUPNO	362.859	401.057	412.839	416.769	429.341

POGLAVLJE IV. RIZICI

Projekcije indikatora za naredni srednjoročni period su sačinjene na osnovu projekcija Direkcije za ekonomsko planiranje pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine od marta 2021. godine i projekcije relevantnih međunarodnih statističkih institucija (MMF, Svjetska banka) objavljenim u njihovim redovnim izvještajima.

Na projekcije indikatora u narednom srednjoročnom periodu će prvenstveno utjecati neizvjesnost oko pandemije, odnosno intezitet i trajanje iste, uspješnost provođenja vakcinacije stanovništva, kao i eventualni ponovni „lockdown-i“.

Situacija u okruženju, koja predstavlja najvažniju odrednicu ekonomskog rasta Federacije Bosne i Hercegovine, može uticati na rizike projekcija, odnosno sporija kretanja u okruženju mogu dovesti do slabijeg ekonomskog rasta Federacije Bosne i Hercegovine od pretpostavljenog.

Rizik za projekcije predstavlja velika trgovinska ovisnost industrijske a posebno prerađivačke proizvodnje od kretanja u okruženju. Slabljenje potražnje za našim proizvodima može negativno utjecati na obim proizvodnje što se može negativno odraziti na zaposlenost i primanja stanovništva a time i na potrošnju stanovništva.

Smanjenja izvozne tražnje za BH proizvodima, uzrokovane slabijim rastom glavnih vanjskotrgovinskih partnera od pretpostavljenog, može dovesti do slabijeg rasta izvoza od projiciranog, a dodatno na izvoz negativno može utjecati nedovoljna diverzifikacija izvozne ponude.

Od unutarnjih faktora na rizike projekcije može uticati složena politička situacija odnosno usporenost u donošenju političkih odluka, te uspješnost provođenja reformi čija realizacija može utjecati na glavne odrednice ekonomskog rasta potrošnje i investicija.

Situacija na tržištu rada će zavistiti od ukupnog ekonomskog oporavka, a posebno oporavka oblasti koje zapošljavaju najveći broj stanovništva, kao i od migracije obrazovane mlađe populacije.

Promjena cijena energenata na svjetskom tržištu, te promjena cijena hrane, komunalija i akciza na duhan i duhanske proizvode na domaćem tržištu može imati uticaj na projekcije inflacije.

Pored navednih rizika za industrijsku proizvodnju, za proizvodnju električne energije rizik predstavlja velika ovisnost o hidrometeorološkim prilikama.

Srednjoročne projekcije javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine prate pozitivna makroekonomska očekivanja u kretanju onih agregata sa kojim su u značajnoj korelaciji. Kod nekih stavki, u cilju očuvanja fiskalne discipline, već unutar osnovnog scenarija uključeni su i procjenjeni efekti pojedinih visokih rizika po ostvarenje makroekonomskih prognoza. Projekcije su usko vezane za pretpostavljenu dužinu trajanja

pandemije i brzinu oporavka ekonomije, baziraju se na pretpostavci da će trajanje negativnog ekonomskog učinka pandemije biti ograničeno na prvu polovinu 2021. godine, nakon čega je očekivan snažniji i brži oporavak. Nadalje, pretpostavljeni iznosi prate važeće politike u oblasti direktnog, indirektnog oporezivanja i doprinosa, te politike na kojima se temelji prikupljanje prihoda iz ostalih izvora.

Obzirom na krajnju nepredvidivost šokova koje će pandemija ostaviti na ekonomiju, mogući krajnji ishod po realizaciju može se kretati u oba smjera. Ukoliko trajanje pandemije pređe i u drugu polovinu 2021. godine, moguće je dodatno usporavanje ekonomije, sa negativnim reperkusijama na pretpostavljene iznose javnih prihoda, što bi moglo rezultirati dodatnim smanjenjem od (-)1,8% u odnosu na pretpostavljeno pri osnovnom scenariju. S druge strane, zadržava se i mogućnost nešto bržeg oporavka unutar 2021. godine, što bi naplatu javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine u datoj godini, na nivou šire vlade moglo uvećati za 1,5% u odnosu na trenutno procjenjenu. Tako, promjenjena baza iz 2021. godine, uz zadržavanje svih ostalih makroekonomskih pretpostavki istih, utjecala bi i na projekcije za period 2022.-2024. godine date osnovnim scenarijem.

Pored navedenog, na drugačiji ishod u naplati javnih prihoda mogu u značajnijoj mjeri uticati: neplanirane izmjene poreznih politika, značajna odstupanja u kretanju koeficijenta raspodjele prihoda od indirektnih poreza između entiteta u odnosu na trenutno procjenjeni, promjene u nivou planirane otplate vanjskog duga, promjene u izdvajanju prihoda od indirektnih poreza za Institucije Bosne i Hercegovine, rad porezne administracije, te razvoj drugih događaja poput novih elementarnih nepogoda. Treba uzeti u obzir i da kategorija ostalih prihoda uključuje širok spektar prilično varijabilnih neporeznih prihoda, od kojih značajan dio nema kontinuirani obrazac kretanja, čime je i rizik po projekciju veći.

POGLAVLJE V. SMJERNICE

- ✓ Odnos ostvarenja prihoda i rashoda iz kojeg proizilazi otežana likvidnost i budžetski deficit, zahtijevaju kontrolu efikasnosti troškova i njihovo smanjivanje, te stalni dalji angažman kako bi se akumulirani deficit smanjivao. Ovim načelima treba prilagoditi planiranje i treba ih primjenjivati u realizaciji Budžeta;
- ✓ Nastaviti politiku veće efikasnosti budžetskih korisnika u pogledu racionalnog upravljanja resursima;
- ✓ Konstantno provoditi aktivnosti na usklađivanju budžetske potrošnje i ostvarenih prihoda što podrazumijeva:
 - Ograničavanje rasta zapošljavanja;
 - Ograničavanje rasta i veću kontrolu utroška sredstava za materijal i usluge;
 - Restriktivno planiranje i veću kontrola tekućih i kapitalnih transfera;
 - Realno planiranje nabavke stalnih sredstava.
 - Hitnu izmjenu programa utroška budžetskih sredstava od strane budžetskih korisnika, i shodno tome potrošnju prilagoditi trenutnoj situaciji uzrokovanoj pandemijom COVID-19.
- ✓ Inicirati kod nadležnih institucija provođenje aktivnosti od strane kontrolnih organa na efikasnijoj kontroli i naplati javnih prihoda;
- ✓ Nastaviti aktivnosti na izmjenama Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine u cilju pravednije raspodjele javnih prihoda u korist Zeničko-dobojskog kantona;

- ✓ Izvršiti detaljnu analizu propisa, od strane nadležnih ministarstava Zeničko-dobojskog kantona koji zahtijevaju izdvajanja iz budžeta, odrediti se u pogledu prioriteta potrošnje, te pristupiti izmjenama istih u cilju smanjivanja izdvajanja iz budžeta.

**Broj,
Zenica,**

P R E M I J E R

Mirnes Bašić